Conferència "Vivència del primer ajuntament:40 anys desprès"
a càrrec de Manel Larrosa

Les eleccions municipals de l'abril del 79 van fer-se un mes després de les segones generals. Un mes curt de campanya per a una espera de més de tres anys d'ajuntament provisional (alcaldia Royo). El PSUC va guanyar aquestes terceres eleccions a Sabadell en el que semblava una tendència electoral consolidada i ho va fer amb 13 regidors, amb 6 del PSC, 6 de CiU i 2 de la UCD. 27 nous regidors, entre els quals només dues dones. El pacte polític de l'esquerra naixia amb aquest desequilibri de forces i no fou possible un acord més ampli, amb CiU. Tot i així, el pacte fou tècnic, primer de sis mesos i en termes pràctics de tot el mandat, almenys en alguns camps, per exemple a urbanisme, on la comissió informativa es reunia setmanalment. Malgrat aquest nivell intens de col·laboració, la polèmica política pública sempre fou molt dura, amb acusacions de front popular, de manca de d'idea de ciutat... etc.[1].

El nou govern va néixer amb una preocupació i marcat pel problema de l'atur, tant és així que, des d'abans d'haver-se constituït, els contactes amb sindicats i els titulars de premsa reprodueixen aquesta preocupació. En la banda més pròpiament política, la constitució va tenir els seus signes: convit a dos regidors republicans, Manel Garriga va tapar amb un llençol la placa de marbre de la guerra i va seguir la reivindicació de l'Estatut, l'amnistia a una funcionaria represàlia el 39 i l'ús del català. I va seguir encara amb la posició laica del consistori en la festa de l'Aplec de la Salut i els imminents canvis en el nomenclàtor.

La dinàmica política, des del primer moment i vist en perspectiva, sorprèn per l'amplitud de les temàtiques iniciades. Arribats a l'ajuntament sense ser rebuts i sense conèixer la mecànica interna, un conjunt de regidors ens vam llençar a tots els camps alhora. Les prioritats i les urgències hi eren, però també amb una iniciativa que avui titllaríem de temerària. Podies errar i, a diferència d'avui, no et tallaven el cap, rectificaves i seguies, però discuties obertament, confrontaves, les pressions ciutadanes hi eren, però hi havia un fil de conducta. En alguns temes allò a fer era obvi, per exemple en la urbanització de la ciutat, en reactivar les obres aturades de pavimentacions diverses, però en altres camps, Sanitat, per exemple, l'empeny era molt més des de les idees polítiques que des d'una demanda formal per part de la ciutadania.

Cal destacar, doncs, una actuació que combinava temàtiques immediates i urgents amb línies de treball estratègic i de llarg termini, combinades ambdues i sense contradicció, tot i que els titulars de premsa revelen allò que era més immediat. Érem en una ciutat que ara ens sorprendria per la magnitud dels dèficits. Per exemple, en Sanitat el titulars expliquen fets, com episodis de contaminació de les aigües de la companyia ("*diarreas masivas por*

[1] En la presentació a la Fundació d'aquesta ponència, la base principal fou amb titulars del Diari Sabadell. Citaré alguns d'aquells titulars i procuraré seguir el ritme d'aquella època que fou frenètic.

falta de cloración", deia el diari, o "*se acentúa la falta de agua en la mayoría de barrios*") i sancions al respecte, tancament de fonts, sarna a Can Roqueta, 155 hectàrees d'horta contaminada a les sortides dels col·lectors de la ciutat, i quilòmetres d'aquestes mateixes a cel obert al mig de la població, o els vorals de les carreteres eren abocadors... I accidents amb els autobusos, cotxes aparcats sistemàticament a les voreres, barris inaccessibles en els pluges,... o quan les escoles eren usualment assaltades i destrossades en els períodes de vacances. Al mateix temps que es repetia una notícia sense més transcendència, que eren els més d'un atracament, a la setmana o al dia, a agències bancàries i de caixes... o quan sistemàticament cremaven fàbriques tèxtils com a colofó i tancament, una crisi amb més de 7.000 aturats al tèxtil. Tot un altre món: "*el nuevo control de las máquinas tragaperras ocasiona mil parados en la comarca*".

El primer gran conflicte tingué lloc al mes de setembre, als pocs mesos del nou ajuntament, amb el fet que l'inici del curs escolar es preveia amb 46 professors pendents de nomenament a les escoles publiques (*escuelas nacionales*). Aquest fet, que depenia encara del ministeri, provocà una vaga general de l'ensenyament d'una setmana sense escola, a la qual la pressió ciutadana hi afegeix les escoles privades, amb una solució final de poder-se iniciar el curs, més tard del compte, però amb els nomenaments efectuats. Superat aquest punt, la problemàtica de l'escola passa a ser la manca d'escoles, l'absència de professors i de la mateixa assignatura de català. Temàtiques que no tindran una via clara de resolució fins que, amb la Generalitat i els primers traspassos de competències, es faci possible un diàleg més fructífer. Però, tot i aquest context, l'ajuntament crea el 79 mateix el primer Servei de Recursos per a la Renovació Pedagògica, que provenia de la mobilització del món dels professorat que des de feia uns anys havia iniciat experiències de renovació, com les mateixes escoles d'estiu.

Si la dinàmica escolar tenia aquest abast, en Sanitat, apart de les actuacions sobre temes higiènics immediats, es comença a crear aquella infraestructura municipal dels Centres de Toxicomania, Salut sexual i reproducció, Salut mental... el Laboratori municipal, les millores a la Clínica la Salut i la seva direcció mes professionalitzada, o les reclamacions per l'acabament de l'hospital actual, que era l'edifici de l'Hospital de la UAB al Taulí. I així, un centre de treball en toxicomania portava a entendre que la ciutat era "*la meca de los toxicómanos*", o que en salut sexual es promovia la liberalitat desfermada. A finals de mandat, ja es plateja la construcció del nou edifici del Pavelló del Centenari i es posen les bases del futur Consorci hospitalari del Taulí. Tots aquests camps de la Salut tindran, però, un desenllaç de poc recorregut municipal perquè l'assumpció de les competències per part de la Generalitat no permeteren major consolidació d'uns camps que es van iniciar amb molta amplitud. Una cosa similar va succeir a l'Escola, perquè mai ni l'ensenyament primari fou plena competència municipal, de forma que es podrà demanar, cooperar, però no posseir-ne la responsabilitat. Avui, tot això és obvi, però llavors no ho era i pressionàvem per un major camp municipal en ambdós estadis.

Una mirada enrere acostuma a parlar del camp de Cultura com si aquesta hagués quedat supedita a la urgència de la immediatesa material, i no és cert. Cultura ha estat sempre un

camp polèmic en la política municipal, però no és l'absència d'actuació allò que definia l'arrencada municipal. De fet, es plantegen coses immediates i d'estil com el gran canvi en la Festa Major, la illa de vianants dels diumenges al centre, noves exposicions, reconeixement a artistes..., però també la consolidació de diferents institucions púbiques i el reconeixement de directius en cada una d'elles. El cas més nou fou la creació de l'Arxiu Històric com a institució, però l'Escola Illa, la de Música, a la Faràndula, els museus... o el Casal Pere IV més endavant, van en la mateixa línia. Encara avui el plantejament hauria de ser el mateix: institucions i responsables. Potser llavors era complicat encertar en crear nous directors culturals, però la línia fou iniciada i la polèmica amb la ciutat combinava esperances i expectatives frustrades. L'ajuntament ho havia de fer a l'alçada de les expectatives, amb pocs recursos, però sense envair l'espai que les entitats consideraven propi, quan el camp cultural calia que fos completament redefinit entre públic i privat i amb un teixit de noves relacions mútues a crear.

La relació públic/privat en una organització democràtica era un tema candent. Primer, per la necessària ampliació del camp públic, que no es podria fer en el buit sinó en relació a la ciutat mateixa. I això portà, des de debats fiscals fins el problema de la "participació", que era una gran aspiració i que existia a la pràctica, amb discussions obertes a peu de carrer i a diferents fòrums, però que traduïda a nivell institucional grinyolava sempre: acceptar la paraula de les entitats en el Ple?, recollir les aspiracions de les entitats sense la intermediació política?, etc. En canvi, en els temes menors les novetats foren importants com, per exemple, en els vigilants de les obres, els quals eren eficaços intermediaris amb el veïnat, en la plantació d'arbres o jocs infantils per part de els associacions de veïns i sempre amb polèmica política de la resta de partits que ho consideraven totalment fora de lloc, polititzat i camp instrumental dels partits del govern.

Aquests camps de relació amb la ciutat, que en l'època prèvia franquista era simple dictadura sense articulació social, demanaven crear un nou exercici de l'autoritat en la relació de les institucions democràtiques i la societat. Havent viscut una societat auto organitzada des de l'oposició política, conferir autoritat als electes no era immediat i guanyar-s'ho des de les institucions tampoc. Per això, es produeix una combinació de simplisme i actuacions més aprofundides. Entre les simples, canviar el sentit d'un carrer podia veure's com autoritari, però l'ajuntament no va dubtar en posar ordre a la recaptació i reclamar impostos pendents, ordenar la neteja viaria per part dels propietaris (recordem que no existia de forma pública), o multar en trànsit de forma contundent. Un dels moments més significatius és el nomenament d'Àngel Abad com a nou cap de la policia municipal, i fer-ho en un moment tant inicial com el setembre el 79 per a posar ordre a un cos mancat d'autoritat i amb un caràcter franquista molt acusat. I si el setembre es fa aquest cop d'autoritat a la policia, poc després, a gener a del 80, es fa una enorme batuda en el camp de la delinqüència en combinació de la policia municipal, la nacional i la guàrdia civil, sota direcció municipal. I és el que el desordre en el camp de la droga i la delinqüència menor era sistemàtic i permanent. Alguna acció de caire massa militar es va reajustar ràpidament, però la línia d'actuació fou un equilibri gradual que es van anar equilibrant, perquè la via de la disciplina en el cos fou un camí per al seu control i els resultats no foren menors. Per

exemple, el gener del 82 davant d'una marxa sindical amb una gran manifestació: "*Marcha obrera reprimida por orden gubernativa*", Àngel Abad resolgué l'ocupació de treballadors a l'església de Sant Fèlix, buidant l'església per la porta del darrera i estalviant l'entrada dels grisos i l'evident violència a la qual hauria calgut assistir.

El canvi en l'estil del govern fou plenament conscient, no solament en gestos sinó en actuacions de major profunditat. El primer va ser realitzar les setmanals Comissions Permanents (o de govern) obertes a l'oposició, al públic i a la premsa. Cada dilluns assitiem a un debat que reproduïa el caràcter polític de Ple, però per a qualsevol tràmit menor: una factura, una llicència... i aquesta obertura durà tots els primers anys. Més endavant, algunes accions de transparència tingueren un vesant de noticia contundent, com penjar el llistat dels sous (de funcionaris i polítics) a la porta de l'ajuntament, com també, en un altre moment, la llista dels 100 primers deutors de l'ajuntament, els quals tatxaven amb una línia a mesura que es posaven al dia. Gestos concrets, però també una gran acció de reforma interior de l'administració, la qual, en arribar, era completament envellida. Hi havia més tècnics (advocats al marge) al consistori que al conjunt de l'aparell. Aquestes reformes suposaven novetats com dirigir el personal i relacionar-se amb els sindicats per part de partits de l'esquerra, inexperts en el govern fins llavors mateix, o incrementar la jornada laboral dels funcionaris que eren una excepció en el món laboral. El debat podria comportar enfrontaments oberts amb els cossos nacionals al Ple (secretari i interventor) en contra dels seus informes negatius que implicaven l'aturada automàtica de l'acord, segons la legislació franquista encara llavors vigent. I la polititzacio del debat comportava la cruesa de l'enfrontament en els moments del nomenant dels primers nous càrrecs directius (premsa, urbanisme, arxiu...), als quals en seguiren alguns més, en una estructura directiva que caldria jutjar de prou limitada. Un àmbit central de la màquina municipal fa referència al pressupost el qual s'amplià (de l'ordre dels 1500 als 2500 multes en quatre anys), amb el debat paral·lel de la pressió fiscal, de les accions per cobrar els impostos pendents. I, tot i algunes tensions de tresoreria en la segona meitat del mandat, en conjunt es va augmentar tant la capacitat ordinària com la d'inversió, amb l'acusació política sistemàtica de l'excés d'endeutament. Però, com absorbir dèficits, sense endeutar-se, al mateix temps que una font de finançament de les obres eren les pròpies contribucions especials al veïnat, que suportaven una proporció molt gran de les noves obres de carrers?. Sense oblidar el pagament de la mateixa Gran Via, una obra ja feta, però pendent de resoldre.

He esmenat els camps de l'Escola, la Sanitat o les Obres Públiques com a elements decisius, però la llista no acaba aquí. La concessió dels autobusos havia caducat abans de l'arribada a l'ajuntament i la seva renovació es va fer amb una certa agilitat, perquè a principis del 82 ja circulaven els nous de la cooperativa TUSS. Però, abans va caldre una lluita considerable per a controlar la fixació de tarifes, per a prorrogar el serveis i, sobretot, en la discussió del nou plec de condicions. En aquet àmbit, com en les altres concessions de serveis exercits per empreses, el govern pretenia una control del servei concedit, una transparència de relacions i no simplement una autorització per a un monopoli fosc. I la posició de l'ajuntament en la nova concessió del Bus se saldà amb un ocupació de 86

treballadors de MARTÍ SA a les oficines municipals, per més de seixanta dies, amb sentències que plantejaven la seva incorporació a una cooperativa (!), entremig de la duresa de les posicions de l'oposició, de les entitats empresarials de la ciutat i d'un debat polític que arribà a Madrid, on calgué resoldre les indemnitzacions del treballadors de MARTÍ SA i la legitimitat de la concessió realitzada.

Un moment de tombant important fou la concessió per part del Banc de Sabadell de l'aval a l'ajuntament per les lletres de la compra dels busos de la concessionària, la cooperativa. Aquest punt fou com una segona intervenció clau del Banc, i de Joan Oliu en particular, quan el dia de les eleccions del 79 ja havia estat la primera entitat econòmica que havia felicitat el nou alcalde, enmig del silenci de les altres entitats econòmiques que llavors, després d'ell, ja van assumir el resultat. Anys després, Farres dedicaria plaça a Joan Oliu. L'endemà mateix de les eleccions del 79 el titular de premsa havia estat: "*Farrés: volem fomentar la indústria i l'ocupació*". Un posicionament prou clar, però que va resultar difícil de fer valdre i hi varen caldre anys,

El debat dels busos fou el punt màxim de la confrontació públic/privat que es volia resoldre en altres paràmetres dels usuals heretats, però havia hagut altres debats i conflictes en la mateixa línia. El principal fou l'expropiació de Can Borràs, a la Creu Alta (primers del 81), qualificat d'equipament i que l'ajuntament havia iniciat l'expedient i, per tant, s'oposava que fos adquirit com a escola per part del centre Vidal i Barraquer, el consorci de les escoles religioses de la ciutat. El debat de la titularitat pública o privada dels sòls qualificats d'equipament en el planejament existia a més llocs (al Pla Metropolità de Barcelona, per exemple), però a la ciutat seguíem estricament la priorització de la seva destinació pública. El debat es guanyà, però fou llarg, molt tens i el fet que Vidal i Barraquer resolgués al final una opció alternativa va consolidar el plantejament que ambdós àmbits, públic i privat, tenien escenaris respectius i que el públic havia d'ampliar-se.

Aquesta expropiació havia estat una més, entre les moltes desenes iniciades per part del Ple de l'ajuntament, el qual, durant alguns mesos aprovava en cada sessió el seu inici per paquets de dotzenes, sempre amb l'opció de l'oposició. No calia pas partida reservada al pressupost per a iniciar un expedient d'expropiació (sí per a abonar-ne el preu un cop acabada), per la qual cosa les urgències en un patrimoni públic inexistent portaren a una actuació completament contundent, que se saldà amb moltes adquisicions, moltes per avinença i sempre a preus fiscals (els quals havien estat prèviament ajustats al seu valor d'equipament i no pas al d'un sòl amb valor edificable privadament). La manca de sòl coïa molt, com quan per exemple, el regidor d'ensenyament presentava en l'expedient a la Generalitat el mateix solar per a dues escoles diferents, una vegada per un carrer i una altra pel de la cantonada, una enganyifa mentre que potser al final potser acabava edificada en un altre lloc..., però no es podia perdre passada. Aquesta acció de sòl i de gestió urbanística va permetre les primeres grans escoles públiques al centre ciutat, la primera de les quals, l'actual Joanot Alisanda, per superar la divisió d'*escuelas nacionales* als barris i religioses al centre. Vam viure el Joanot Alisanda com el gran equipament escolar del centre, després dels escolapis de feia més de cent anys. I la incorporació dels

centres del CEPEPC (Col·lectiu d'Escoles per l'Escola Pública Catalana) fou un gran pas en la creació d'una xarxa pública més uniforme al llarg de la ciutat.

La creació d'equipaments aprofitava qualsevol línia de subvenció d'altres administracions (mercats des del govern central, esportives de la Diputació...) en una carrera que combinava l'esforç propi, sovint molt auster: camps esportius i places de sauló i poca cosa més, amb cessions d'edificis per gestions urbanístiques (Escola de Musica) o adquisicions (noves oficines a Dr. Robert, Fàbrica Marcet, Casa Ponsà...).

Un cas durament polític el vam viure amb la retirada de la Creu dels Caiguts (novembre 79). Va caldre fer-ho amb total discreció dins de l'ajuntament perquè no fallés. Aprovació un dilluns en la Permanent i obres l'endemà, prèviament pactades amb l'empresa. Inici en ordre, però atemptat a la casa de l'alcalde i reaccions de la ultradreta, ben present a Sabadell, amb articles a premsa i notes de suport als autors. Aquest cas no fou sinó un pas previ a la vivència del 23F del 81 amb el cop d'en Tejero. Viscut dins l'ajuntament, es va resoldre com sabem, però amb el coneixement posterior que en la ultradreta local amb connivències amb alguns guàrdies municipals hi havia qui estava disposat a fer la seva feina local en cas que el cop hagués triomfat.

Com un gran fil conductor de l'acció municipal hem de citar l'Ocupació Comunitària, iniciada la mateixa tardor del 79 i executada durant diverses tongades al llarg dels quatre anys, que ocupà centeners de treballadors. Lluny de configurar aquesta feina com a secundària, es feren veritables rehabilitacions d'equipaments i de construcció d'infraestructures (des de pavimentacions de carrers a places...), sovint en el límit de la paciència dels veïns, però amb treball efectiu. La presència de dones en treballs manuals i de peonatge en ple carrer causà impacte (com també les primeres dones en la policia municipal), però la línia de generar ocupació temperava la duresa de la situació de l'atur i aquella imatge soviètica de l'ocupació convivia amb actuacions en altres camps més sofisticats: cultura, sanitat,... però l'impacte i el rendiment sobre la ciutat fou enorme.

Si a l'inici del primer curs la urgència fou poder començar amb professorat necessari, un cop resolt, la prioritat escolar que es planejà fou immediatament la catalanitat de l'escola. La primera escola catalana, per la llengua vehicular, fou una d'acabada de construir, el Catalunya però, mentrestant, a la resta de centres l'absència de professorat de la l'assignatura de català era més que evident i amb dificultats per cobrir. Tardor del 80: 8.400 escolars sense assignatura de català, el panorama de la presència del català en el conjunt de les escoles públiques era, doncs, prou cru.

I, no obstant, si les primeres eleccions al Parlament foren la primavera del 80, no havia transcorregut ni un any, que just pocs dies abans del cop del 23F ja sorgeix el Manifest dels 2300 en contra la recuperació del català al país. Ni fins i tot havia arribat la primera tongada de nomenament de professors de català, que es feu pel març del 81[2] que la

[2] Comunicació oral que va em fer una professora el dia d'aquesta ponència a la Fundació Bosch i Cardellach (23-10-2019), dins el curs: "El Vallès: 40 anys d'ajuntaments democràtics (1979-1983)".

reacció anti-catalana ja era palesa i combatent. Com a resposta del país, dies després del cop del 23F, apareix la “Crida de solidaritat en defensa de la llengua”, a la qual s’adhereixen moltes entitats i els propis grups polítics d’obediència catalana. I el debat sorgeix en l’aspecte que el govern municipal no hi fa una adhesió institucional, malgrat el suport del PSUC i el PSC al seu contingut. Podem posar en entredit aquesta manca de suport, o entendre la diferència entre institucions i posicions polítiques, i el debat ens acostaria a discussions prou actuals. No obstat, l’actuació municipal no fou tèbia, ja que la pressió per catalanitzar l’escola obtingué un pas important amb l’experiència Font Rosella (de l’escola d’aquest nom a la Concòrdia) on es va formar el professorat per a assegurar la immersió. Més endavant, l’experiència es repetí al sud de la ciutat, a Campoamor.

Del 23F del 81 es passa a la LOAPA (Ley de armonización del proceso autonómico) i després en el 82, ja amb govern socialista, té lloc el judici al periodista sabadellenc Xavier Vinader, condemnat a set anys de presó, i amb això el debat dels límits de la llibertat d’expressió. Llavors, però, les demandes del seu indult es feren només per part del PSUC i CiU, amb la posició absent del PSC.També en aquest aspecte començava una altra època, l’actual.

Si a les primeres eleccions al Parlament, maig 80, el PSUC continuà guanyant a Sabadell, l’arribada de les eleccions generals de la tardor del 82 i el gran canvi del PSOE al govern de Madrid, suposà l’enfonsament del PSUC davant el PSC. Feia basarda entrar a l’ajuntament amb aquest resultat, ja que el podies llegir com a una gran desautorització. Aquesta canvi havia tingut alguns antecedents, com la ruptura del PSUC en dos (5è congrés, prosoviètics...) i tot plegat esdevenia a les portes de les properes eleccions municipals del 1983, amb un debat que semblava als ulls de molts la possibilitat d’un capgirament polític local.

Tot i l’arrencada en tots els camps de matèria municipal, el cert és que el quadrienni es va consolidar gradualment en les aspectes majors. A mig mandat, la idea de l’exposició Sabadell Proposa, inaugurada a la tardor del 81 a Can Borràs, va significar una resposta organitzada a aquella acusació que afirmava que el govern municipal no tenia model de ciutat. Fou un moment àlgid de projecció enfora de la ciutat, amb la presència de ministres, personalitats i mitjans de comunicació. I en aquesta cas, el protagonisme del PSC dins el govern quedà reforçat.

I, tanmateix, tot i les acusacions de manca de perspectiva, diverses opcions sobre el futur de la ciutat es va iniciar molt d’hora. Algunes, com el Pla del Centre o el Parc Catalunya, per la previsió del Pla Comarcal o per la pressió ciutadana. I aquests debats foren complexos i suposaven un aprenentatge des de l’ajuntament i des de la societat. També calia aprendre què era el planejament urbanístic i quins els seus efectes, i que no només dibuixant es resolien les actuacions i que la gestió urbanística era un camp nou a desenvolupar, el que fou realment un gran camp dels primers ajuntaments en la definició del sector públic, després d’un franquisme que havia lliurat directament al món privat i especulatiu a la major part de les opcions urbanes.

El camp urbanístic era un instrument important de definició de polítiques generals i de visió de les opcions de la ciutat, i va ser un dels components de Sabadell Proposa. No obstant, les propostes calia concretar-les. Hi ha dos elements que hi ajudaren. El primer fou la voluntat de fer 500 habitatges públics, que ja fou anunciada en la data primerenca d'inicis dels 80 i el segon la publicació d'un llibre d'anàlisi econòmica de la ciutat. Els habitatges partiren del fet que el Ministeri d'Obres Públiques n'havia fet en data recent a Terrassa, però aquesta iniciativa, per més viatges fets a Madrid, viatges enormement frustrants a organismes corruptes com al Instituto Nacional de la Vivienda, no van servir per a res més que per a aconseguir-ho un cop realitzades les transferències d'aquesta matèria a la Generalitat amb la creació de la Direcció General de l'Habitatge. A partir d'aquí l'opció de de fer-les des de VIMUSA quedà encarrilada. El llibre fou "L'economia de Sabadell, estructura, diagnòstic, perspectives", escrit per Muriel Casals i Josep Ma Vidal, el qual va ser molt mal rebut per les institucions econòmiques locals i per l'oposició política, encara que el marc universitari i barceloní ens ajudà a legitimar-lo. Però, la realitat era que el govern municipal s'atrevia a formular concepte de re-industrialització i a parlar en nom de tota la societat, tot escapant a les limitacions i critiques a les que se'l volia lligat.

La primera pedra dels habitatges de la plaça d'Espanya inicià clarament un canvi d'ambient. En la recta de les eleccions municipals del 83 a la foto hi ha l'alcalde, el conseller Cullell, Manuel Garriga i Xavier Bigatà, futur conseller. Aquella imatge interinstitucional senyala el que serà la realitat de poc més endavant quan, assentades les diverses institucions, cada partit va treballar des de la seva esfera i la radical oposició política es va temperar. En endavant, la col·laboració amb la Generalitat, que ja havia estat molt ferma, s'assentà sense la polèmica i el soroll polític anterior. S'anunciava un món en que alguns ajuntaments continuarien essent del PSUC, altres del PSC, la Generalitat de CiU i el govern de Madrid del PSOE, per força anys. Es tanca un període de polèmica i lluita política a camp obert per arribar a una estabilitat que afavoria tothom en llurs posicions aconseguides. Però, aquest ja és el món inaugurat en el segon mandat. L'habitatge públic significava una inversió econòmica important, donava feina i exercia una política de sector públic i de benefici social, i això atorgava un pes específic a l'ajuntament, tot i que per a la població no es va viure aquesta opció fins molts mesos després, quan els edificis començaren a prendre forma i configurar el que seria el remat de l'Eix Macià.

L'Eix Macià era al pensament municipal des de l'inici del Parc Catalunya, encara que la seva consecució com a incitativa pública necessitava una presència de l'ajuntament com a propietari que el pogués fer promotor posterior. Però la façana al parc ja es dibuixa a principis del 80. Serà, però, en el segon mandat que aquesta opció prendrà forma i en el tercer quan quallarà la urbanització i edificació en consorci amb la Generalitat (INCASOL). En el primer mandat no s'arribà a tant, però almenys s'aconseguí la compra de fins el 70% de la superfície de l'ambit, la qual assegurava el parc i, com a torna, aportava el capital per a les accions venidores.

Des de la victòria socialista a les generals de la tardor del 82 comença un període que decisivament, des de gener del 83, es polemitzava cap a les properes municipals d'abril, en

les quals es pressuposava que hi podria haver un canvi rotund d'orientació política i aquestes són les afirmacions de tota la resta de l'arc polític municipal. Del PSC per haver superat el PSUC, de CiU per haver superat el PSC en les del Parlament i per UCD que les llegia com a critica radical al govern municipal. El fet final, però, va ser la descoberta d'una llei ignorada fins llavors. No hi havia a nivell local tendències electorals posseïdes pels partits, sinó que l'alcaldia guanyava com la banca. Manel Garriga havia estat sacrificat com a cap de llista, Xavier Bigatà durarà poc, esdevingut aviat conseller, el PSC passarà a la oposició encapçalada per Àngel Llobet, amb menys vots que CiU en unes municipals següents a la gran victòria de la tardor anterior i el PCC, tot i la divisió radical i enfrontament amb el PSUC, no assolirà cap mínim reconeixement electoral. Farrés guanyava i s'iniciava un període que culminaria amb la suma de vint anys d'alcaldia.

I havia, però, un preu. Si durant els quatre anys primers, el debat PSUC-PSC fou continu, diria que força ben portat de cara enfora i amb trifulgues continuades en l'interior, però que es resolien amb una realitat de bona lleialtat mútua, més remarcable per part de qui era el soci menor, el PSC. Si en el primer mandat, es discutia qualsevol diferència domèstica i calia l'acord, la majoria absoluta del segon eliminava aquesta inconvenient, i es reduïa el marge de discussió. El 1983 acabava la carrera municipal de Manel Garriga i quedava Toni Farrés, ja en solitari, quan en els setanta eren les dues persones més preparades a consciència per aconseguir l'alcaldia.

Les conclusions

Les claus d'aquest mandat inaugural del municipalisme democràtic serien, al meu entendre, i per a Sabadell:

Primer. Fou la inauguració d'una nova època, amb un municipalisme fort.

Segon. Hi hagué una enorme amplitud en els temes afrontats, des l'Escola, a la Salut, l'Ocupació, la visió d'un projecte de ciutat a llarg termini... i aquesta obertura es realitzà amb caràcter de simultaneïtat a diversos camps, tot alhora.

Tercer. Algunes temàtiques polítiques actuals provenen i es mantenen des de llavors. Un cas evident és el contingut polític de la catalanitat, amb els primers debats sobre la llengua i el paper de les institucions, i de l'escola en particular. Però, també, en el camp de les llibertats i els límits de l'autonomia, apareguts des de moments molt incipients

Quart. Fou un ajuntament clarament d'esquerres, un pacte de govern PSUC+PSC, i amb objectius molt pro-populars. No era un govern de partits allunyats o professionalitzats (això és posterior).

Cinquè. Fou un govern d'esquerres, però amb voluntat del que llavors en dèiem "pacte històric", un pacte polític i social, amb voluntat d'hegemonia i projecte per al conjunt de la societat, amb voluntat d'entesa amb el món econòmic i en el sentit del que ens arribava del Partit Comunista italià. En conseqüència, fou una potent defensa i creació de sector públic,

amb el desenvolupament d'opcions socialdemòcrates, portades a terme amb radicalitat, però sense demagògia, tot fent d'empresari, però públic.

Sisè. Assistírem a un inici de la professionalització emergent de la política i assistíem a uns debats que encara són palesos, com ara en Cultura, o en les relacions complexes a establir entre les institucions representatives i la societat civil.

manel larrosa
desembre 2019